

L. S. 1.344/98.

Sprawozdanie

Komisji górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26. listopada r. z. do L. W. 681/93 przedłożone Wysokiemu Sejmowi w przedmiocie spraw górniczych składa się z trzech działów, z których pierwszy jest poświęcony sprawom nauki górnictwa w naszym kraju na wszystkich szczeblach jej rozwoju, drugi sprawom badań naukowych z przemysłem górniczym w najściślejszym związku zostających, trzeci wszystkim innym budżetu krajowego nie obciążającym sprawom dotyczącym górnictwa a szczególnie przemysłu nafty i wosku ziemnego.

W sprawozdaniu Komisji sejmowej zachowujemy ten sam porządek.

1. Ubiegły rok zaznacza istotny postęp w urządzeniu nauki górnictwa, bo w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie objął wykłady encyklopedyi górnictwa, górnictwa naftowego, oraz głębokich wierceń, inżynier górniczy Wydziału krajowego p. Leon Syroczyński zamianowany profesorem tych przedmiotów; a w krajowej szkole górniczej i wiertniczej w Borysławiu wprowadził Wydział krajowy dwuletni kurs nauki obu tych działów i uczniowie tej szkoły na egzaminie odbytym w lipcu r. z. wobec reprezentanta c. k. Urzędu górniczego i reprezentanta krajowego Towarzystwa naftowego okazali postępy dobre, wiadomości kwalifikujące ich na dozorców robót i kopalń nafty. — Zrobiono więc wiele — ale nie wszystko.

Poruczenie wykładów choćby najlepszemu profesorowi nie obejmuje całości danej gałęzi nauki i jeden człowiek nie stanowi Wydziału, tak samo jak wiadomości. Nauka nie jest wystarczającą kwalifikacją do zajmowania odpowiedzialnego stanowiska.

Komisya górnicza mniema, że z zupełnem uznaniem dla osiągniętego rezultatu, należy pozostać na stanowisku zajętem przez Wysoki Sejm krajowy w dniu 13. lutego 1894 — gdy mając sobie przedłożony projekt ustawy o organizacyi Szkoły politechnicznej we Lwowie i uchwalając zasady statutu organizacyjnego tej szkoły wzywał c. k. Rząd, aby w najbliższej przyszłości utworzył w niej piąty wydział dla nauki górnictwa i hutnictwa.

Tej nauki potrzeba w naszym kraju dla rozwoju przemysłu, który o wiele nie dosięga rozmiarów dlań możliwych dla naszej młodzieży, która zawsze jeszcze i to obecnie w zwiększającej się liczbie szuka nauki górnictwa za granicą i dla tej, która w zawodzie górniczym znalazłaby za granicą więcej zużytkowania i zatrudnienia, niż jako mechanicy czy chemicy.

W komunikowanej Komisji odezwie Wydziału krajowego do c. k. Rządu z dnia 17. marca 1896 r. L. W. 14.437 podniósł już Wydział krajowy tyle motywów za urządzeniem we Lwowie Wydziału górniczego i hutniczego, i tak właściwie odparł przytoczone

przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa zarzuty, że Komisya nie widzi powodu ich tu powtarzać i mniema, że powołanie się na uchwałę, powziętą przez Wysoki Sejm krajowy w r. 1894 i na uchwałę specjalnej Komisji Rady górniczej, która na wezwanie Wydziału krajowego obradowała 5. stycznia b. r. nad sprawą szkolnictwa górniczego wystarczy dla uzasadnienia rezolucji, wzywającej c. k. Rząd do tego rozszerzenia nauki górnictwa i hutnictwa w naszym kraju.

Co zaś do krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu, to Komisya górnicza, zgodnie z opinią krajowej Rady górniczej wyrażoną na posiedzeniu w dniu 21. listopada r. z. i powołanej już wyżej specjalnej Komisji tej rady, uważa połączenie dwóch szkół, wiertniczej w Wietrznie i górniczej w Borysławiu za dobre, obecny plan nauki za odpowiedni i konstatuje, iż szkoła ta mimo niejednej trudności, jaką ma do zwalczenia, stała się użyteczną dla przemysłu krajowego. Nie ma ona jednak dostatecznego wyposażenia — nie mają uczniowie dostatecznych zasiłków naukowych.

Wydział krajowy już w sprawozdaniu z r. 1896 L. W. 74.141 tak samo i w sprawozdaniu z dnia 21. listopada r. 1897, L. 68.198 wykazuje swe starania u Wysokiego c. k. Rządu o udzielenie tej szkole takiej subwencji, któraby powołanym brakom wystarczyć mogła, a ze względu na lokalne stosunki w Borysławiu, szkoła powinna mieścić się we własnym budynku; tak samo stara się Wydział krajowy o oświadczenie c. k. Rządu co do wprowadzonych prowizorycznie w życie statutu szkoły i planu nauki, aby uczniowie jej mieli pewność, że ich świadectwa będą zawsze przez c. k. Urzędy górnicze jako dostateczne kwalifikacje uważane.

Komisya najgoręcej oświadcza się w tem miejscu za uchwaleniem proponowanej przez Wydział krajowy rezolucji ad 2., a dla motywów, które jeszcze szczegółowiej omówimy, mniema, że kwotę przyznaną na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół górniczych oraz akademii górniczych należy podnieść o 500 złr.

Rozszerzenie nauki górnictwa w lwowskiej szkole politechnicznej do rozmiarów Wydziału górniczno-hutniczego i dobrze wyposażona krajowa szkoła górniczno-wiertnicza w Borysławiu nie odpowiedzą jednak wszystkim wymogom kraju i przemysłu. Pierwsza będzie tworzyć tylko dyrektorów i administratorów kopalń, druga, mimo wszystko, będzie szkołą specjalną ograniczoną dla jednej dla nas bardzo ważnej, ale jednej tylko gałęzi tego przemysłu.

Pozostanie górnictwo węgla, górnictwo kruszczów, cały dział hutniczy w okolicy Krakowa, bez szkoły, bez dozorców krajowych, skazany na import przeważnie niemieckich dozorców i górników. To też zdaniem komisji, petycja magistratu miasta Krakowa wniesiona do Wysokiego Sejmu dnia 20 grudnia 1897 do L. 172 o uzupełnienie c. k. szkoły przemysłowej w Krakowie Wydziałem górniczno-hutniczym zasługuje na pilną uwagę i odpowiada potrzebie kraju, potrzebie odczutej tak powszechnie i tak stale, że od r. 1868. Sejm krajowy wzywał nieustannie c. k. Rząd do urządzenia nauki górnictwa w Krakowie przy technicznych zakładach tam istniejących i wzywał mimo starań o urządzenie w lwowskiej szkole politechnicznej wykładów dla górnictwa i przemysłu nafty i wosku ziemnego. Petycja miasta Krakowa nie zawiera jednak planu nauki i nie zawiera oświadczenia się Dyrekcyi szkoły przemysłowej. Dla tego komisya wnosi, by Wysoki Sejm zechciał polecić Wydziałowi krajowemu uzupełnienie tych projektów, a gdy u Wys. c. k. Rządu otrzyma dostateczną subwencję dla krajowej szkoły w Borysławiu, rozpocznie starania o urządzenie nauki górnictwa przy c. k. szkole przemysłowej w Krakowie.

Wspomnieliśmy już o potrzebie podniesienia kwoty udzielonej z funduszu krajowego jako zasiłek naukowy dla uczniów akademii i szkół górniczych, studjujących tak w kraju jak i za granicą. Potrzebę tę wskazuje Sprawozdanie Wydziału krajowego w ustępie o małym uposażeniu szkoły w Borysławiu i tłumaczy, że dla tego tylko nie wnosi podniesienia kosztów tej szkoły, iż ma nadzieję subwencji od c. k. rządu; weszła w tej sprawie petycja do l. 1164 akademików górniczych w Przybram, którzy proszą o subwencję dla czytelnii polskiej w tej szkole. Zamknięcie rachunkowe funduszu krajowego lat ostatnich wskazuje, iż jeżeli kwota 2.500 złr. na ten cel przeznaczona nie była przekraczana, to jednak nic z niej nie zostawało. Potrzeba zaś się wzmacnia — kurs górnictwa otworzony we Lwowie i nie doznający już żadnej innej pomocy z funduszu krajowego jak 150 złr. na muzeum, stworzy potrzebę subwencji uczniów dla wycieczek naukowych, do kopalń ode Lwowa odległych i przez to kosztownych — zwiększa się

ilość akademików — w akademiach górniczych Loeben i Przybram, a między nimi jest wielu bardzo ubogich, czytelnie ich w odległych od kraju prowincjach zasługują niewątpliwie na pomoc z funduszu krajowego. Najważniejszą jednak rubrykę stanowią uczniowie szkoły w Borysławiu. Przechodzą oni przeważnie jako robotnicy kopalń, którzy już zarabkowali; pozbawieni zarobku nie mogą żyć bez pomocy, a rodzice lub przedsiębiorstwo nie zawsze może nawet rzadko w dostatecznej mierze udzielić im są w stanie. Ci uczniowie po skończonym kursie nauki wracają do kopalń, z obowiązkiem przedstawiania się po raz drugi do egzaminu po 6-cio miesięcznej, ewentualnie po 12-to miesięcznej praktyce. Przez ten okres czasu uie mogą tyle zarabiać co robotnicy, bo muszą pracować nad sobą, czasem nie mogą wcale zarabiać, bo zarząd przedsiębiorstwa traktuje ich, jak prowizorycznie praktykujących. Tu pomoc jest konieczna, a w r. 1897 ani jeden taki uczeń jej nie dostał, dla braku funduszy. Komisya Sejmowa wnosi, ażeby Wysoki Sejm dla wszystkich tych powodów o 500 zł. podniósł kwotę na ten cel przeznaczoną.

2. Omawiane w 2-gim ustępie Sprawozdania Wydziału krajowego naukowe badania w ścisłym z przemysłem górniczym zostające związku, nie nastroją sejmowej Komisji uwag, któreby, czy to zmianę kierunku badań, czy zmianę ich prowadzenia spowodować mogły. — Są to prace dłuższego wymagające okresu czasu, zarządzane po zasięgnięciu opinii najlepszych w kraju uczonych i Komisya mniema, że z jednych t. j. badań geologicznych, są już istotne niemałe korzyści, z drugich chemicznych, są również choć mniej widoczne.

Co do badań geologicznych to sejmowa Komisya widzi w badaniach agronomiczno-geologicznych tych piaszczystych części, gdzie użytecznych górniczo skał nie posiadamy, użyteczne rozszerzenie zakresu badań. — Zaznaczamy jednak, by w razie danym dawano przed nimi pierwszeństwo monografiom ściśle górniczym lub geologiczno-górniczym, zarówno przy zarządzaniu badań, jak przy publikacji. Krajowa stacya doświadczalna musi być zresztą utrzymywana jeśli nie chcemy, by w sporach między krajowymi przedsiębiorcami i konsumentami zagranicznymi, tylko zagraniczne stacye miały ostatni rzeczoznawczy głos.

Sprawozdanie kierownika krajowej stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych świadczy o jego pracy, a Komisya Rady górniczej uważa je za dobre i proponuje uzupełnienia. Uwagi jej zdają się być słuszne i byłoby do życzenia, jeśli jest możliwem, aby Wydz. kraj. przedstawiał Sejmowi krajowemu oryginalne sprawozdania tej Komisji.

Co zaś do funduszu wymaganego na nagrody za te prace, które wywołane ogłoszeniem konkursowem z dnia 9. marca r. 1897 L. W. 13.724 przedstawione będą i stanowiąc mają podręcznik dla przemysłowców nafty i wosku ziemnego, to fundusz ten oczywiście może być wydany i potrzebny dopiero w okresie budżetowym r. 1898 — i Komisya oświadcza się za udzieleniem żadanego przez Wydział krajowy ad 3. upoważnienia. Sejmowa Komisya uważa również redakcyę czasopisma „Nafta“ jako zupełnie odpowiednią interesom przemysłu naftowego i subwencya, jaką kraj. Tow. Naftowe w kwocie 800 zł. pobiera za zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych, dotyczących produkcji i handlu produktami naftowymi, za uzasadnioną.

3. Obie sprawy nie wpływające na fundusz krajowy o których mówi ustęp 3. sprawozdania Wydziału krajowego choć zupełnie odmiennej jedna od drugiej natury, są wielkiej doniosłości dla przemysłu naftowego i wosku ziemnego. — Nie będziemy tu o nich jednak mówić dla tego, że co do pierwszej, przepisów górniczo-policyjnych, wydanych przez c. k. Starostwo górnicze w Krakowie dnia 16. września 1897, L. 2874 dla kopalń wosku ziemnego weszły do Sejmu petycye, przedstawiające potrzeby zasystowania tych przepisów i Sejmowa Komisya osobne o nich sprawozdaue Sejmowi krajowemu przedłoży. Co do drugiej, t. j. podwyższenia cła na wwożone do Austro-Węgierskiej Monarchii naftowe produkta i importu falsyfikatu kaukazkiej nafty, to Wysokie Ministerstwo rolnictwa zapewniło Wydział krajowy, iż przy rokowaniach z Węgierskim Rządem o odnowienie cłowo-handlowego traktatu baczne na ten przedmiot będzie miało uwagę. Z tych tedy powodów i motywów Sejmowa Komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w sprawach górniczych za r. 1897 Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z dnia 13. lutego 1894 otworzył w lwowskiej c. k. szkole politechnicznej piąty Wydział górniczo-hutniczy.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

- a) prowadzenia dalszych rokowań z c. k. Rządem o przyczynienie się odpowiednią kwotę z funduszków państwowych do kosztów organizacyi i utrzymania kraj. szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu;
- b) dokładne zbadanie przedłożonego przez Magistrat miasta Krakowa projektu szkoły górniczo-hutniczej przy c. k. szkole przemysłowej w Krakowie i zdanie o nim Sejmowi sprawy.

4. Sejm wstawi w budżet krajowy na r. 1898 kwotę 3.000 na stypendya i zasiłki naukowe dla górników i uczniów krajowych szkół i akademii górniczych zamiast dotychczas przyznawanych 2,500 zł. (poz. 257 prel. budż. kraj. na r. 1898).

5. Sejm upoważnia Wydz. kraj. do przeniesienia na rachunek roku 1898 całej kwoty 2.720 złr. uchwalonej na koszt wydania podręcznika dla przemysłu nafty i wosku ziemnego jako poz. 259 rub XV. funduszu kraj. r. 1897.

Sprawozdaniem niniejszem załatwiona petycja gm. miasta Krakowa l. 172.

Lwów, dnia 29. stycznia 1898.

Gorayski
przewodniczący.

L. Wiśniewski
sprawozdawca.